

Gentoft 1753 (Johan Jacob Bruun). Øregaard Museum

Den 11. september 1765 foregik lodtrækningen om bøndernes lodder ved udskiftningen. Det foregik på Bernstorff under stor spænding, for jordens bonitet var ikke ens, og alle var da heller ikke lige fornøjede, navnlig ikke dem, der fik lod på overdrevet. Deres lodder var i øvrigt større i udstrækning, så deres forhold blev nogenlunde ensartet
Kort over Øregaard med omgivelser. Matrikelarkivet

Øregaard – Storkøbmændenes landsted

Af Hans Jørgen Knudtzon

Ved udskiftningen fra Bernstorff Slot af Gentoftes jorder i 1765, måtte der lodtrækning til. Spændingen var ikke helt lille, fordi kvaliteten af jordene – boniteten – var højst uensartet fra de bedre jorder inde i landet til de ringere, mere sandede jorder nede ved Helsingørvejen og Øresundskysten.

Retfærdigheden søgte man ved at lade lodderne af den ringeste bonitet blive de største i udstrækning; det gjaldt da også lodderne på Oredrevet – overdrevet – og loddet med Orehøjen nede ved Helsingørvejen.

Spændingen udløstes den 11/9 1765 ved at Orehøjsloddet tilfaldt sognefogeden i Gentoft By, Jacob Jensen. Han havde stor interesse for plantning af træer og så et perspektiv i at tilplante en del af de sandede arealer, som nu var blevet hans lod. Trods skattelettelser og kontanttilskud fra Bernstorffs side, måtte Jacob Jensen låne penge hos greven; denne fik dog pant i gården, da Jacob Jensen allerede i 1766 fik opført de første bygninger – og Øregaarden var det navn Jacob Jensen gav sin jord.

Uvist af hvilken grund overdrog Jacob Jensen – der var født i 1720 – allerede i 1772 gården til sin eneste datter Inger, som samme år giftede sig med Lars Jacobsen fra Teglgården i Ordrup. Det kan forekomme tidligt at gå på aftægt og Jacob Jensen døde da også først i en alder af 78 år. Han har dog nok vidst, hvad han gjorde, for datteren og svigersønnen må have været driftige folk. Udover driften af Øregaarden – som i århundredets slutning blev bedre kendt under navnet Øregaard – drev de bankvirksomhed og havde pant i en hel del ejendomme, indensogns såvel som udensogns. De blev holdne folk, men var barnløse. De solgte gården i 1806 til den københavnske storkøbmand Johannes Søbøtker, født 1777.

Med Søbøtker trådte Øregaard ind i en ny fase som landsted – sommerbolig – ved kysten for en kreds af københavnske storkøbmænd, som var grebet af den nye udvikling for de særligt privilegerede samfundsklasser, der bestod i landliggerkulturen.

Med forbillede i de adelige kredse koloniseredes Nordsjælland af det bedre borgerskab, der „lå på landet“ ved skov og strand – men ikke for langt fra København, således at familiens overhovede kunne passe sit arbejde, selv om familien og den omfangsrige skare af tjenestefolk lå på landet hele den lange sommer.

Hele denne landliggekultur prægede Øregaard i det meste af 1800-tallet. Først ved grosserer Detlef Ohlsens overtagelse af ejendommen i 1895 overgik Øregaard til helårsbolig, men da var København også begyndt at strække sine fangarme mod nord langs Strandvejen.

Om denne landliggekultur – der opstod et århundrede før det moderne feriebegrebs opståen i forbindelse med industrialiseringen og som var forløberen for vore dages fritidskultur – er skrevet mange andre steder. Tilsvarende er andetsteds beskrevet de mange andre landsteder og sommervillaer, som i det samme århundrede bredte sig nord for København, ejet af adelen, de højeste embedsmænd, storborgere og navnlig sådanne storkøbmænd og skibsredere, som ikke alene i den florissante periode i 1700-tallets sidste fjerdedel, men også op gennem det følgende århundrede – trods de vanskelige tider i dets begyndelse – med stor dygtighed og energi evnede at drive særdeles lukrative forretninger. På basis af vidtstrakte forbindelser med fremmede lande – forbindelser, som ikke altid holdt sig til det merkantile, men også var af kulturel art – brugte de deres handelstalent til at opbygge virksomheder, der gjorde dem til endog særdeles velstående mænd, som evnede at bo i store og smukke hjem – også om sommeren. En del af disse landsteder er forlængst borte og dem, der er tilbage, finder idag højst forskellig anvendelse. Ved skæbnens gunst består Øregaard endnu – midt i sin park – som et af vore ypperste eksempler på den kultur, disse storkøbmænds landsteder udgjorde. Æren herfor tilkommer i første række Øregaards bygherre, Johannes Søbøtke og Øregaards arkitekt Joseph-Jacques Ramée.

Johannes Søbøtke var søn af Adam Levin Søbøtke, der havde tjent sig en formue som plantageejer på St. Croix. Johannes kom tidligt i lære – bl.a. hos de Coninck, som ved bygningen af Frederikslund ved Furesøen også gjorde brug af Ramée, der i århundredets gry var højeste mode blandt de københavnske matadorer.

Søbøtke, der var gået i faderens fodspor som storkøbmand og havde et godt navn i datidens handelsverden, var i 1796 blevet gift med den velhavende grosserer Lars Larsens datter Johanne Margrethe, som vi kender

Johanne Margrethe Søbøtke, f. Larsen

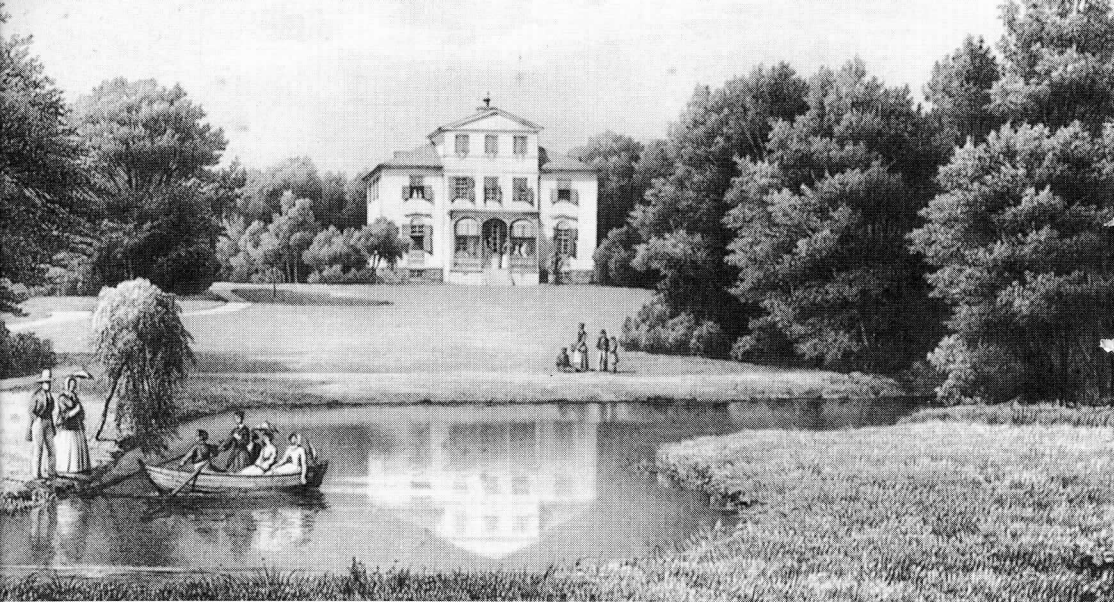

Johannes Søbøtke. Pasteller af Jens Juel

fra Jens Juels pastelportræt. Han begyndte straks efter overtagelsen af bondegården Øregaard at opføre en ny hovedbygning. Samtidigt anlagde han den ca. 20 tdr. land store park i engelsk stil med et kanalparti, hvis vand hidrørte fra en nærliggende mose.

Ved de gennem tiderne foretagne restaureringer af Øregaard er der fundet tegn på, at der samme sted som den nuværende bygning har ligget en ældre bygning, hvoraf muligvis visse dele har tjent som fundament for Søbøtke's nye hus.

Som arkitekt valgte Søbøtke den franske emigrant Joseph-Jacques Ramée, der få år før havde bygget for andre storkøbmænd, som nævnt de Coninck, men også Erich Erichsen (Hellerupgård og interiører i Erichsens Palæ ved Kongens Nytorv i København) og Constantin Brun (Sophienholm). Ramée var født i Frankrig i 1764, hvor han fik sin arkitektuddannelse i Grevnen af Artois' bygningsvæsen. 1792 gik han ind i hæren, men datidens kaotiske politiske forhold bragte ham i modsætning til de herskende kadre – og i landflygtighed. 1794 finder vi ham i Hamborg, hvor han startede et firma, der tog sig af dekorer og indretning. Firmaet „Masson og Ramée“ var leveringsdygtigt i tapeter, gips-, bronze- og marmorarbejder, ja sågar i møbler.

Øregaard ca 1850. Litografi, Øregaard Museum

Han fandt hurtigt et nyt klientel at arbejde for og udstrakte fra sin Hamborg-basis sit virke til også at omfatte København, hvis velstående handelsstand fandt anvendelse for den unge elegante franskmand, som en af deres foretrukne arkitekter i århundredets første årti. 1811-1816 arbejdede Ramée i USA, men vendte så tilbage til Europa, idet han – efter et ophold i Belgien – slog sig ned i Paris og arbejdede der til sin død i 1842.

Ramée byggede Øregaard efter samme principper, som han havde anvendt på Sophienholm og Hellerupgaard. I streng fransk empirestil viderebearbejdede han det kvistmotiv, som også prægede Sophienholm og Hellerupgaard. Sammenligner man de tre huse – hvoraf Øregaard er det sidst byggede – fornemmer man, at Ramée med Øregaard har nået den største afklaring i helheden. Ser man på huset – og ser bort fra den i øvrigt veltilpassede tilbygning mod nord, der må være et halvt århundrede yngre – er Øregaard et smukt og velproportioneret hus med balance mellem midterpartiet – fremhævet af det smukke kvistparti – og de lidt lavere sidepartier.

Som kontrast til det kubisk formede hus' enkle og strenge stil formedes den omkringliggende park som en romantisk have i engelsk stil med det slyngede kanalløb, som endnu den dag i dag virker så indbydende på de mange mennesker, der dagligt nyder Øregaardsparkens grønne oase.

Hvad interiøret angår vides ikke meget, men det må formodes, at Søbøtker – der boede på Øregaard til 1821, hvor han på grund af finansielle vanske-

ligheder måtte sælge – har indrettet husets indre i datidens franske empirestil. Huset rummer – udover en kælderetage – stueetage og 1. sal, samt i midterpartiet yderligere en 2. sal. Den møblering, havesalen i stueetagen idag har, stammer fra restaureringen i 1957 og tilsigter at give en fornemmelse af, hvordan der kan have set ud på Søbøtkers tid.

Af I. C. Drewsens memoirer og breve fremgår det, at Søbøtker førte sig frem som grandseigneur og på Øregaard udfoldede stor selskabelighed. Formuen formøbledes; som nævnt fik Søbøtker finansielle problemer i tiden efter statsbankerotten i 1813 og trods rygstød i form af særdeles velhavende både far og svigerfar, måtte han søge hjælp hos sin gode ven generalguvernør Peter von Scholten på De Vestindiske Øer. Søbøtker vendte efter slaveriets ophævelse i 1848 hjem til Danmark, hvor han døde i 1854.

Da var Øregaard som nævnt forlængst solgt til købmand Johan Jørgen Hunæus, som ejede stedet til 1832, hvor en anden storkøbmand, hofråd Joseph Hambro, født 1780, købte det. Hambros fader var indvandret fra Hamburg, og den unge Joseph tjente sine første penge som dreng ved at sælge småvarer ved dørene. Efter at have fået borgerbrev i 1812 som grosse- rer, oparbejdede han en omfattende oversøisk handelsvirksomhed og endte som en af landets rigeste bankmænd. Som bankier var han adskillige gange regeringens talsmand ved optagelse af statslån i udlandet. Således ordnede Hambros bankierfirma i 1821 et lån i London for den danske stat på tre millioner engelske pund og året efter fik den norske stat et lån hos Hambro. Ved begge disse lån medvirkede den unge Andreas Nicolaj Hansen (født 1798) som Hambros repræsentant.

Gennem årene udvidede Hambro virksomheden; således fik han i 1831 ved kongelig bevilling eneret til i Danmark at anlægge og drive en dampmølle til afskalling af ris – på visse dele af året – og til formaling af korn – på andre tider af året. I tilslutning hertil oprettedes bageri, der fremstillede skibsbrød, og slagteri og salteri af kød og flæsk. Endvidere opfodredes svin med affaldsprodukterne fra rismøllen.

Den drivende kraft i alle disse aktiviteter var utvivlsomt den førnævnte A. N. Hansen, hvis fremragende egenskaber Hambro ikke alene havde opdaget, men tillige opelsket og udviklet.

Hambro, der nærmest havde købt Øregaard for at glæde sønnen Carl Joachim – den senere Baron – og svigerdatteren, der var engelsk, forlod Danmark i 1840, året efter at hans eneste barn – sønnen – havde slået sig

Hofråd, bankier
Joseph Hambro
1780-1848

Maleri af C. A. Jensen 1830
Det Danske Handelskammer, Børsen

ned i London som bankier. A. N. Hansen, som allerede i 1836 var udtrådt af Hambros virksomhed og forlængst havde fået selvstændigt grossererborgerskab under firmanavnet A. N. Hansen & Co., overtog dele af Hambros forretninger og købte endvidere i 1843 Øregaard af Hambro. Herefter var Øregaard i Hansen-slægtens eje i et halvt århundrede.

A. N. Hansen var som nævnt født i 1798 og var søn af Godfred Hansen, vinhandler en gros og en detail samt direktør for fattigvæsenet i København. Blandt de mange gøremål den unge A. N. Hansen blev betroet af Joseph Hambro var i 1819 stillingen som firmaets repræsentant på de engelske kanaløer, hvorfra førtes en betydelig handel med såvel danske som sydamerikanske varer. Formentlig i 1821 traf A. N. Hansen på kanaløen Guernsey den unge smukke præstedatter Emma Eliza Grut og de forlovede sig i al hemmelighed.

Nogle år gik i stor travlhed for den energiske unge mand, og hvor ofte kommunikationen mellem de to gik på, ved vi intet om, men det var nok ikke let i al hemmelighed at opretholde nogen omfangsrig korrespondance mellem dem. Det fortælles da også, at i 1824 opholdt en dansk skibskaptajn sig på Guernsey, hvor den unge Emma Eliza fik skaffet sig nogen undervisning i dansk. Uvist af hvilken grund fortalte kaptajnen en dag den unge pige,

Etatsraad A. N. Hansen 1798-1873 Maleri
af C. A. Jensen 1838. Privateje

Etatsraadinde Emma Eliza Hansen,
f. Grut. 1803-1865 Maleri. Privateje

at den unge Mr. Hansen da var gift (hvad han jo ikke var). Emma Eliza besvarede prompte og en lille flacon faldt på gulvet fra hendes venstre hånd. Da hun var kommet til sig selv, var flaconen det første, hun spurgte efter. Fortvivlet fortalte hun, at den var en gave – den eneste hun havde modtaget – fra Mr. Hansen og hun havde nu i tre år holdt den gemt i venstre hånd – døgnet rundt! Herefter var hemmeligheden ude – også om forlovelsen, og giftermålet stod på Guernsey i sommeren 1825. Indenfor de næste 18 år kom 11 børn til verden, hvoraf flere sidenhen skulle vise sig at være bemærkelsesværdige personligheder.

A. N. Hansen & Co. var, siden ejeren fik sit grossererborgerskab i 1829, blevet en omfattende virksomhed, og A. N. Hansen blev med tiden en særdeles velstående mand. Ved siden af at drive virksomheden – fra 1859 i øvrigt med de to sønner Alfred og Harald som medejere – var han fra 1839 medlem af Grosserer-Societetets Komité og fra 1856 dens formand. Det var A. N.

Etatsråd
Andreas Nicolaj Hansen
1798-1873

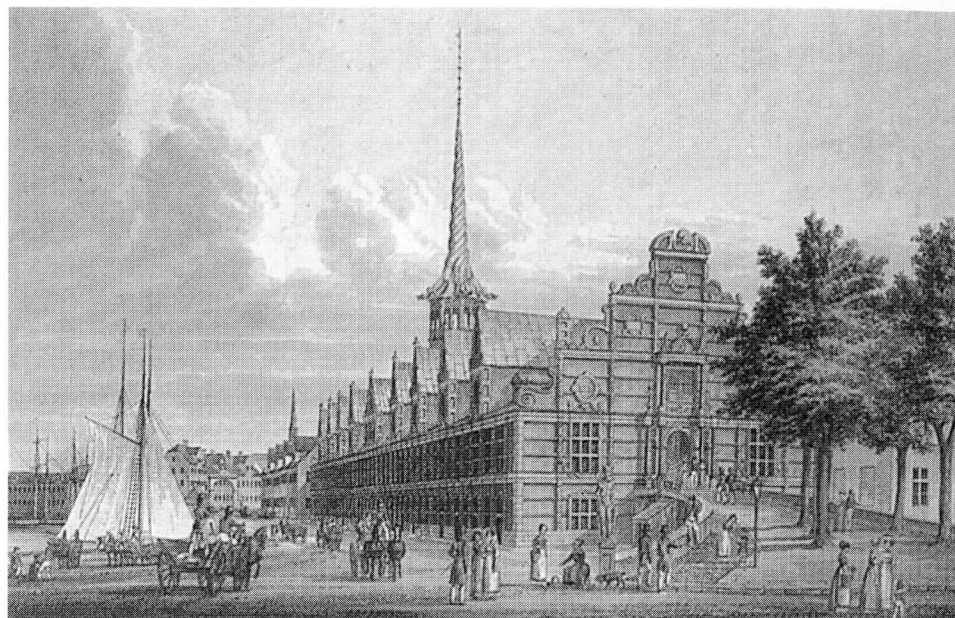
Maleri af C. A. Jensen 1838
Det Danske Handelskammer, Børsen

Hansen, der med stor dygtighed forhandlede med Børsens daværende ejer Kong Frederik den VII om Grosserer-Societetets overtagelse af Christian den IV's smukke bygning.

A. N. Hansens landbrugsinteresse var nok medvirkende til at han - udover at sidde i Landhusholdningsselskabets Handelskomité fra 1833 - i tidens løb ejede flere store gårde. Således ejede han i årene 1829 til 1843 Kokkedal i Nordsjælland, der brugtes som sommerbolig; til vinterbolig byggede han i 1835 med professor Jørgen Hansen Koch som arkitekt det smukke palæ på hjørnet af Bredgade og Fredericiagade. Men fra 1843 var sommerboligen Øregaard.

Det er sagt, at familielivet om sommeren var lykkeligere på Kokkedal end på Øregaard, fordi den store afstand til Kokkedal, der dengang måtte tilbagelægges pr. hestevogn, medførte at den noget iltre A. N. Hansen kun tilbragte week-enderne på Kokkedal. Fra Øregaard var det derimod muligt hver dag at tage til byen og passe forretningerne. Der er dog ingen tvivl om A. N. Hansens hengivenhed for familien; f.eks. lod han et af sine mange skibe tage et læs grus med fra England, som han dækkede havegangene i Øregaards park med. Således var hans kære hustru altid i stand til på Øregaard at betræde sit fædrelands jord.

Livet på Øregaard var præget af Emma Elizas engelske herkomst og hos Etatsrådets levede man i et fornemt patricier-milieu. Sønnerne blev bl.a. omtalt i København som de engelske Hansen'er.

Børsen set fra Holmens Bro 1827. Stik af H.G.F. Holm. Øregaard Museum

Trods koleraens hærgen i København i 1853 blev ingen i familien syge, måske fordi man blev på Øregaard - men i 1863 ramtes Emma Eliza af apoplexi og i sommeren 1865 døde hun på Øregaard. Den sørgende A. N. Hansen bestilte efter hendes død hos professor J. A. Jerichau en buste af hende, som i dag står i hallen på Øregaard.

Af de erindringer vi kender fra Mary Bess Westenholz, barnebarn af A. N. Hansen og moster til bl.a. Karen Blixen, om moderen Mary Hansen og hendes slægt, fremgår det at Øregaard i 1852 og i 1853 var rammen om to bryllupper. Den 30/9 1852 blev i en af Øregaards stuer den ældste datter Emily Eliza Hansen viet til den unge smukke skotske købmandssøn Walter Oliphant Berry. Han var året før kommet til København for at stå i lære i den Puggaard'ske købmandsvirksomhed og var uimodståeligt charmerende. Hverken Emma Eliza eller A. N. Hansen var vist videre begejstrede ved tanken om at skulle sende den ældste datter - og førstefødte - så langt af led, men bryllup blev der. Walter Berry blev chef for det skotske handelshus Berry, Barclay og Co., der drev købmands- og skibsredervirksomhed. Familien Berry i Skotland havde gennem årene tæt kontakt til de danske slægtninge,

og der var tit stort ryk-ind på Øregaard af skotske Berry'er gennem de mere end 40 år efter brylluppet, Øregaard fortsat var i Hansen-slægtens eje.

Ved nytårstid 1853 modtog A. N. Hansens næstældste datter – og fjerde barn – Mary Lucinde Hansen – frierbrev fra den i London arbejdende storkøbmand Regnar Westenholz og selvom A. N. Hansen brummede og buldrede over endnu en forlovelse var hans brev af 18/1 1853 til den kommende svigersøn særdeles imødekommende, og indeholdt det samtykke fra Mary's forældre, som efter datidens skik og brug hørte sig til. Den 7/9 1853 var Øregaard igen rammen omkring et bryllup, omend selve vielsen fandt sted i Gentofte Kirke. Det har utvivlsomt været en af de lysere stunder i det år – koleraåret – som ellers var præget af epidemien i København og de mange dødsfald. Også på Øregaard var man påvirket af begivenhederne, og A. N. Hansen, der med sønnerne tog til byen hver dag, var forståeligt nok meget ængstelig under epidemiens rasen, hvilket næppe har virket dæmpende på hans i forvejen iltre temperament. Det dæmpede dog ikke lykken hos de nygifte, som allerede dagen efter brylluppet rejste til herregården Matrup (vest for Horsens), som Regnar Westenholz samme år havde købt. Regnar Westenholz havde i 1848 etableret sig i London som kornhandler og just på det tidspunkt tog kornhandelen et rivende opsving, idet Englands import fra Danmark steg markant. Westenholz, der havde arbejdet nogle år i Hamburg og set denne bys storkøbmænd optræde som mellemmand i handler mellem England og Danmark – med stor fortjeneste til følge – arbejdede ihærdigt i London på at få etableret direkte handelsforbindelse med Danmark og på at danske landmænd hurtigt kom frem på det engelske marked. På få år blev hans navn kendt videnom i den engelske handelsverden og efter 4-5 år havde han skabt sig en formue, som han tog med sig, da han året efter brylluppet afviklede sine forretninger i London og slog sig ned med familien på Matrup, som han derefter drev frem til at være et mønsterbrug. Den senere etatsråd arbejdede på mange måder til gavn for Jylland; som landmand, som politiker (folketingsmand og 1859-60 finansminister) og igangsætter (medstifter af Hedeselskabet og initiativtager til etablering af jydsk jernbaneanlæg). Fra Matrup-familien udgik – på samme vis som fra A. N. Hansens familie på Øregaard – en række efterkommere af betragteligt format.

For A. N. Hansens vedkommende ebbede hans enkemandstilværelse – som i hvert fald i relation til de mange børnebørn var præget af et blidere temperament end ellers vanligt – ud i 1873, da han i efteråret blev ramt af syg-

Emma Eliza Hansen 1803-1865

*Buste af J. A. Jerichau
Øregaard Museum*

dom. Børnene og deres familier samledes om ham i hjemmet i København; nogle boede dog på Øregaard. Den 12/12 døde A. N. Hansen; han begravdes i Gentofte.

Hans ældste søn Alfred Hansen, kompagnon i familiefirmaet, arvede umiddelbart Øregaard, mens den næstældste søn, Edmund umiddelbart arvede palæet i København. Edmund solgte dog snart palæet til broderen Alfred, der således rykkede ind i forældrenes boliger – i by og på land. Alfred videreførte med stor dygtighed – og i samarbejde med broderen Harald – familiefirmaet, der ejede en del skibe som fra Ostindien hjembragte ris og krydderier. Man havde en rismølle i København og svineslagterier i Helsingør; Alfred fandt som den første i Danmark på at lave bacon, som englænderne ville have den. Han kunne ikke få den røget på tilfredsstillende måde her i landet og sendte derfor baconen – efter saltning – til England og fik den tilbage i røget tilstand.

Alfred Hansens hustru hed Emmy Gotschalk; hun var datter af grosserer Friedrich Gotschalk. En ældre søster til Emmy – Lucinde Gotschalk – var i

A. N. Hansens to ældste døtre
Emily og Mary Hansen

Daguerreotypi ca. 1849

øvrigt gift med den fra den norske storkøbmandsfamilie Knudtzon stammende Peter Christian Knudtzon og deres søn, den senere nationalbankdirektør, Søren Christian Knudtzon blev i 1882 gift med A. N. Hansens barnebarn Ellinor Grut, datter af Edmund Hansen, som netop i 1882 sammen med sine tre børn fik kongelig bevilling til at antage moderens navn.

Der er således snæver forbindelse mellem den A. N. Hansen-slægt, som gennem 1800-tallets sidste halvdel ejede Øregaard og som havde sit udkomme som storkøbmænd og skibsredere og den Knudtzon-slægt, som i samme århundrede drev tilsvarende virksomheder i Norge – dog for Peter Christian Knudtzons vedkommende i Danmark.

Helt frem til Alfred Hansens død i 1893 var Øregaards jorder vidtstrakte. Vest for hovedbygningen – op til jernbanelinien, der gik til Klampenborg – lå markgrunde med en mindre bondegård med heste og kvæg. Strandvejen var en støvet landevej og på den anden side – mod øst – gik Øregaards jorder ned

til stranden ved Øresund, hvor der var badehus og båd. På dette område – Strandmarken – lå „Strandmanden“s hus. For de mange børn – A. N. Hansens og Emma Elizas utallige børnebørn og disses børn, der myldrede ind og ud på Øregaard i sommertiden og naturligt lokkedes af badehusets fristelser – var „Strandmanden“ „Den store Bastian“, hvis utaknemmelige pligt det var at hindre børnenes adgang til badebroen og båden.

Øregaards sidste epoke som privatbolig begyndte da grosserer Detlef Ohlsen og hustru, født Ahlmann, af boet efter Alfred Hansen købte ejendommen i 1895. Ægteparret boede i modsætning til de tidligere ejere helårs på Øregaard, som omkring århundredeskiftet ikke lå helt så langt ude på landet mere.

Byen trængte sig nordover langs Strandvejen, arealerne omkring Øregaard udstykkedes til villakvarterer og etagehusene begyndte at skyde op i Hellerup. Grossererfamilien, der havde sit udkomme fra en engrosforretning med først metalvarer, sidenhen sanitetsartikler, boede på Øregaard som i en storvilla, der dog – tilbagetrukket som den lå i den store park – efterhånden indtog en særstilling på egnen. Parret havde syv børn og det gæstfrie hjem var samlingssted for mange familiemedlemmer og venner.

Vi kender et fotografi fra denne sidste epoke på Øregaard, der viser havestuen med den ene af de to åbne kaminer, som i øvrigt menes indrettet i A. N. Hansens og den engelske Emma Elizas tid.

Grosserereren døde i 1913 og i 1917 ønskede enken at skille sig af med den store ejendom, som på det tidspunkt kunne indbringe mere end to millioner kroner; byggegrunde i Hellerup var blevet dyre! Familien havde dog et stærkt ønske om at bevare bygning og park samlet i fremtiden og forhandlinger optoges med sognerådet. Mens øvrige arealer solgtes til udstykning overtog sognerådet i 1917 bygningen og parken og året efter åbnedes parken for offentligheden i forbindelse med en skulpturudstilling. Også i dag kan man i den park, som publikum siden åbningen i stedse stigende grad har taget til sit hjerte, glæde sig over ca. et dusin skulpturer, der fra tid til anden er erhvervet af kommunen og opstillet på egnede steder.

Umiddelbart ved overtagelsen af ejendommen havde man i kommunen ingen præcise planer for bygningens anvendelse. Men da etatsrådinde Julie Hegel i 1920 skænkede Gentofte Kommune den af hendes afdøde ægtefælle etatsråd Jacob Hegel efterladte samling af historiske og topografiske billeder fra København og omegn, var alle straks enige om, at Øregaard var ikke

alene en passende, men også den rette ramme om denne samling. Øregaard blev herefter indgående istandsat og indrettet som museum, der åbnedes 13/8 1921. En omhyggelig istandsættelse og nyordning af samlingerne i 1957 tilpassede huset bedre end før til museumsanvendelse. Med tillæg af de af Kommunen sidenhen anskaffede billeder af lokalhistorisk og topografisk interesse, belyser samlingen nu Gentofte Kommunes udvikling gennem tiderne fra det oprindelige bondesamfund, over perioden hvor landstederne satte deres præg, til nyere tids villakommune. Og som forstad til det København, som Gentofte på den ene side er så snævert forbundet med, men som Gentofte på den anden side adskiller sig fra ved at have bevaret nogle af de landlige idyller, der giver en særstilling blandt omegnskommunerne.

Et smukt eksempel på en sådan landlig idyl – en frydefuld harmoni af natur og kunst – er Øregaard, hvis kulturhistoriske betydning i øvrigt forekommer indlysende.

Med Ramée's vellykkede og statelige hus i den smukke park, indrettet som kulturhistorisk museum og henliggende som et velbevaret eksempel på den landlige kultur, 1800-tallets storkøbmænd skabte nord for København, er Øregaard enestående.

Det falder naturligt at pleje og bevare stedet med omsorg og fantasi, således at stedet fortsat ved sin udstillingsvirksomhed kan fortælle de besøgende kulturhistorie, både om de nære, de lokale milieuer og om andre – måske fjernere – kulturmilieuer, der kan sammenlignes med Øregaards.

Et eksempel af sidstnævnte art er det kulturmilieu fra 1800-tallets første halvdel, som skabtes af den fra Slesvig til Norge indvandrede storkøbmændsfamilie Knudtzon i Trondhjem.

*Interiør fra havestuen på Øregaard
i Grosserer Detlef Ohlsens tid*

Knudtzon i Trondhjem – merkantilt og kulturelt

Af Hans Jørgen Knudtzon

Fra Hans Slagter i Sønderborg – formentlig født omkring 1575 – nedstammer nogle slagtere, og den i 1658 i Sønderborg på Als fødte Knudt. Knudt blev senere købmand og fik sønnen Nicolay Knudtzon, født 1698, død som købmand i Bredstedt – den lille vestslesvigske flække (nævnt som krongods i Valdemar den Andens Jordebog).

Nicolay Knudtzon – om hvis stavemåde der har været rejst tvivl, idet visse kilder stavede navnet Knudtzen – tog borgerskab i Bredstedt i 1725, efter året før at have indgået sit første ægteskab med en pige fra Bredstedt: Hedevig Hey. Ægteskabet varede i små 20 år og der var seks børn. Efter et kortvarigt ægteskab med Engel Schmidt (også fra Bredstedt), som døde året efter at have født en datter, giftede Nicolay Knudtzon sig i 1747 i Flensborg med Magdalena Clausen, født 1726 som købmandsdatter fra Flensborg. Blandt deres syv børn var bl.a. Hans Knudtzon født 29/1 1751 og Nicolay Heinrich Knudtzon født 13/11 1757. Begge drog de til Norge og grundlagde blomstrende virksomheder.

Den sidste halvdel af 1700-tallet var jo, hvad man senere betegnede som den florissante handelsperiode, hvor det markante opsving i konjunkturerne i forbindelse med krigen mellem stormagterne gav mange driftige unge mænd gode chancer for at udfolde deres handelstalenter. Selvom i det danske kongerige – dobbeltmonarkiet – København var centrum for denne florissante handel, er det bemærkelsesværdigt, at også på Norges vestkyst blev i denne periode mange handelsfirmaer grundlagt. I Bergen – hvis handel gennem Hanseaterne var kendt videnom gennem århundreder – var det ofte folk af tysk og hollandsk oprindelse, medens det i Trondhjem var påfaldende, at så stor en del af handelsinitiativet blev taget af slesvig-holstenere.

Hans Knudtzon var kun 16 år gammel, da han i 1767 kom til Trondhjem, hvor der i forvejen var sikret ham ansættelse hos den fremstående 32-årige hofagent Broder Lysholm – også en tidligere slesviger, der på kort tid var